

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy¹⁾

(revidovaná)

Preambule

Členské státy Rady Evropy a ostatní státy - smluvní strany Evropské kulturní úmluvy, jež jsou signatáři této Úmluvy,

u vědomí toho, že cílem Rady Evropy je dosáhnout těsnější jednoty mezi jejími členy zejména za účelem ochrany a naplňování ideálů a zásad, jež jsou jejich společným dědictvím,

s přihlédnutím k Evropské kulturní úmluvě, jež byla podepsána v Paříži dne 19. prosince 1954, a zejména k jejím Článcům 1 a 5,

s přihlédnutím k Úmluvě o ochraně architektonického dědictví Evropy, jež byla podepsána v Granadě dne 3. října 1985,

s přihlédnutím k Evropské úmluvě o porušování právních norem týkajících se kulturního vlastnictví, jež byla podepsána v Delfách dne 23. června 1985,

s přihlédnutím k doporučením parlamentního shromáždění Rady Evropy o archeologii a zejména k Doporučením 848 (1978), 921 (1981) a 1072 (1988),

s přihlédnutím k Doporučení č. R (89) 5 o ochraně a rozmnožování archeologického dědictví v kontextu územního rozvoje měst a venkova,

majíce na mysli, že archeologické dědictví je základním prvkem pro poznávání minulosti celého lidstva,

uznávající, že evropské archeologické dědictví, jež poskytuje doklady o dávné historii, je vážně ohroženo poškozováním způsobeným narůstajícím počtem velkých rozvojových projektů, přirozenými riziky, tajnými nebo nevědecky prováděnými vykopávkami a nedostatečnou informovaností veřejnosti,

prohlašující, že tam, kde doposud neexistují, je třeba zavést nezbytné procedury správního a vědeckého dohledu a že potřeba chránit archeologické dědictví by se měla odrážet v politice územního plánování měst i venkova a kulturního rozvoje,

zdůrazňující, že odpovědnost za ochranu archeologického dědictví by měla dopadat nejen na přímo dotčený stát, ale na všechny evropské země s cílem omezovat riziko poškozování a prosazovat uchování tohoto dědictví podporou výměny expertů a porovnávání zkušeností,

konstatující nutnost ucelit zásady vytyčené Úmluvou o ochraně archeologického dědictví Evropy, jež byla podepsána v Londýně dne 6. května 1969 v důsledku vývoje politiky územního rozvoje v evropských zemích,

¹ Upozornění:

Platné anglické znění Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidované, č. 143) a její překlad do českého jazyka jsou vyhlášeny současně ve Sbírce mezinárodních smluv č. 99/2000.

Podle Čl. 10 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb. a ústavního zákona č. 395/2001 Sb., je Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy s účinností dnem 1. 6. 2002 součástí právního řádu České republiky.

se dohodly na následujícím:

Definice archeologického dědictví

Článek 1

1. Cílem této Úmluvy (revidované) je ochraňovat archeologické dědictví jako zdroj evropské kolektivní paměti a jako nástroj historického a vědeckého studia.

2. Za tímto účelem se za součásti archeologického dědictví považují veškeré pozůstatky a objekty a jakékoli jiné stopy po lidstvu z minulých období,

- (i) jejichž uchování a studium umožňuje vysledovat vývoj historie lidstva a jeho vztah k přirozenému prostředí,
- (ii) o nichž jsou hlavními zdroji informací vykopávky nebo objevy a další metody výzkumu lidstva,
- (iii) které jsou situovány na jakémkoli místě, které spadá pod jurisdikci Stran.

3. Do archeologického dědictví se zahrnují stavby, konstrukce, skupiny budov, zastavěná území, movité objekty, památky dalšího druhu a také jejich související prostředí nacházející se jak na souši, tak pod vodou.

Identifikace dědictví a opatření na jeho ochranu

Článek 2

Každá Strana se zavazuje, že zavede prostředky přiměřenými pro daný stát takový právní systém na ochranu archeologického dědictví, jenž zajistí:

- (i) vedení soupisu jejího archeologického dědictví a klasifikaci chráněných památek a oblastí,
- (ii) vytvoření archeologických rezervací, a to i tam, kde nejsou viditelné pozůstatky na povrchu nebo pod vodou, za účelem uchování hmotných důkazů ke studiu příštími generacemi,
- (iii) povinnost nálezce ohlásit příslušným úřadům náhodný nález součástí archeologického dědictví a dát jej k dispozici ke zkoumání.

Článek 3

Za účelem zachování archeologického dědictví a zaručení toho, aby archeologické výzkumy byly vědecky smysluplné, se každá Strana zavazuje:

- (i) uplatňovat procedury k povolování vykopávek a dalších archeologických činností a k doзору nad nimi tak, aby
 - a) se zabránilo jakýmkoli nezákonným vykopávkám nebo odstraňování součástí archeologického dědictví,
 - b) bylo zajištěno, že archeologické vykopávky a průzkumy budou prováděny vědeckým způsobem a za předpokladu, že
 - kdykoli to bude možné, budou se používat nedestruktivní průzkumné metody,

- součásti archeologického dědictví nebudou během vykopávek a po nich odkryty nebo ponechány nechráněné, aniž by byla přijata opatření k jejich řádnému zachování, konzervaci a správě,
- (ii) zajistit, aby vykopávky a další potenciálně destruktivní techniky byly prováděny pouze kvalifikovanými, zvláště oprávněnými osobami,
- (iii) učinit používání detektorů kovů a jakýchkoli jiných detekčních zařízení nebo postupů archeologického výzkumu předmětem specifického předchozího oprávnění, kdykoli s tím počítá vnitřní právní úprava státu.

Článek 4

Každá Strana se zavazuje, že zavede opatření k fyzické ochraně archeologického dědictví a podle okolností zajistí:

- (i) aby úřady nabyly nebo jinými patřičnými prostředky chránily oblasti, které se mají stát archeologickými rezervacemi,
- (ii) ochranu a údržbu archeologického dědictví, nejlépe na původním místě,
- (iii) patřičné skladovací prostory pro archeologické pozůstatky, které byly ze svého původního místa přemístěny.

Integrovaná konzervace archeologického dědictví

Článek 5

Každá Strana se zavazuje:

- (i) že se bude snažit sladit a spojit požadavky archeologie a územních rozvojových plánů zajištěním účasti archeologů na
 - a) vytváření politiky, která má zajistit vyváženou strategii ochrany, konzervace a zhodnocování archeologicky zajímavých lokalit,
 - b) různých fázích rozvojových projektů,
- (ii) že zajistí, aby archeologové, městští a oblastní pracovníci územního plánování společně systematicky vedli konzultace, aby bylo možné
 - a) upravit územní plány, jež by pravděpodobně měly nepříznivé dopady na archeologické dědictví,
 - b) vyhradit dostatečný čas a prostředky k provedení řádného vědeckého bádání na nalezišti a publikaci jeho závěrů,
- (iii) že zajistí, aby vyhodnocení dopadů na životní prostředí a z nich vyplývající rozhodnutí plně přihlížela k archeologickým nalezištím a jejich umístění,
- (iv) že v případě, kdy budou během stavebních prací nalezeny součásti archeologického dědictví, zabezpečí jejich konzervaci na původním místě, bude-li to proveditelné,
- (v) že zajistí, aby zpřístupnění archeologických nalezišť veřejnosti, zvláště pak stavební úpravy nutné k pojmutí velkého počtu návštěvníků, neovlivnily nepříznivě archeologickou a vědeckou povahu takových nalezišť a jejich okolí.

Financování archeologického výzkumu a konzervace

Článek 6

Každá Strana se zavazuje:

- (i) zajistit veřejnou finanční podporu pro archeologické výzkumy ze strany celostátních, regionálních a místních úřadů, v souladu s jejich pravomocemi,
- (ii) navýšit materiální zdroje pro preventivní archeologii
 - a) přijetím vhodných opatření tak, aby významné veřejné nebo soukromé projekty územního rozvoje měly zajištěno pokrytí celkových nákladů na veškeré nutné související archeologické operace, a to z příslušných zdrojů veřejného nebo soukromého sektoru,
 - b) přidělením rozpočtové částky určené na tyto projekty stejně jako na dopadové studie vynucené bezpečnostními opatřeními v oblasti životního prostředí a regionálního územního plánování, na předběžné archeologické studie a průzkumy, na souhrnné vědecké zprávy a také na úplné zveřejnění a uchování těchto zjištění.

Sběr a šíření vědeckých informací

Článek 7

Každá Strana se zavazuje, že za účelem umožnění studia archeologických nálezů a šíření znalostí o nich:

- (i) připraví nebo aktualizuje přehledy, soupisy a mapy archeologických lokalit v oblastech spadajících pod její jurisdikci,
- (ii) přijme veškerá praktická opatření, aby zajistila po ukončení archeologických výzkumů vypracování souhrnných vědeckých zpráv určených k publikaci, a to ještě předtím, než bude provedena potřebná komplexní publikace specializovaných studií.

Článek 8

Každá Strana se zavazuje:

- (i) že napomůže vnitrostátní a mezinárodní výměně součástí archeologického dědictví pro profesionální vědecké účely a zároveň přijme příslušné kroky, aby takový oběh nesnížil kulturní a vědeckou hodnotu těchto součástí,
- (ii) že bude podporovat výměnu informací o prováděných archeologických výzkumech a vykopávkách a že bude přispívat k organizaci mezinárodních výzkumných programů.

Zvyšování veřejné informovanosti

Článek 9

Každá Strana se zavazuje, že:

- (i) povede vzdělávací aktivity s cílem vytvořit a rozvinout povědomí v názorech veřejnosti o hodnotě archeologického dědictví pro pochopení minulosti a o hrozbách pro toto dědictví,
- (ii) bude podporovat přístup veřejnosti k důležitým součástem archeologického dědictví, zejména k nálezům, a napomáhat tomu, aby vhodně vybrané archeologické předměty byly vystaveny pro veřejnost.

Zabránění nezákonnému oběhu součástí archeologického dědictví

Článek 10

Každá Strana se zavazuje, že:

- (i) zajistí, aby si příslušné veřejné úřady a vědecké instituce mezi sebou vyměňovaly informace o jakýchkoli zjištěných nezákonných vykopávkách,
- (ii) bude informovat příslušné úřady ve státě původu, jenž je smluvní Stranou této Úmluvy, o všech nabídkách, u nichž je podezření, že pocházejí z nepovolených vykopávek nebo nezákonně z povolených vykopávek, a sdělí o tom nezbytné podrobnosti,
- (iii) podnikne kroky nezbytné k zajištění toho, aby muzea a podobné instituce, jejichž akviziční politika je pod kontrolou státu, nenabývaly součástí archeologického dědictví, u nichž je podezření, že pocházejí z nekontrolovaných nálezů nebo nepovolených vykopávek nebo nezákonně z povolených vykopávek,
- (iv) pokud jde o muzea a podobné instituce na území Strany, jejichž akviziční politika ovšem není pod státní kontrolou,
 - a) předá jim text této Úmluvy (revidované),
 - b) vynaloží veškeré úsilí, aby zajistila, že tato muzea a instituce budou respektovat zásadu uvedenou výše v ustanovení bodu (iii),
- (v) pomocí osvěty, informování, bdělosti a spolupráce bude co nejvíce omezovat přesuny součástí archeologického dědictví, jež pocházejí z nekontrolovaných nálezů nebo nepovolených vykopávek nebo nezákonně z povolených vykopávek.

Článek 11

Žádné ustanovení této Úmluvy (revidované) neovlivní stávající nebo budoucí dvoustranné nebo mnohostranné smlouvy mezi stranami o nezákonném pohybu součástí archeologického dědictví nebo o jejich navrácení jejich právoplatnému vlastníkovi.

Vzájemná technická a vědecká pomoc

Článek 12

Každá Strana se zavazuje, že:

- (i) umožní vzájemnou technickou a vědeckou pomoc prostřednictvím výměny zkušeností a expertů v záležitostech archeologického dědictví,

- (ii) bude podporovat v rámci příslušné vnitřní právní úpravy nebo mezinárodních dohod, jež jsou pro ni závazné, výměnu odborníků na zachování archeologického dědictví včetně odborníků, kteří zodpovídají za další vzdělávání.

Kontrola uplatňování Úmluvy (revidované)

Článek 13

Pro účely této Úmluvy (revidované) bude Výbor expertů, zřízený Výborem ministrů Rady Evropy v souladu s Článkem 17 Statutu Rady Evropy, sledovat její uplatňování a dále bude zejména:

- (i) pravidelně předkládat Výboru ministrů Rady Evropy zprávu o situaci, pokud jde o politiku v oblasti ochrany archeologického dědictví ve státech, které jsou Stranami této Úmluvy (revidované), a o realizaci zásad, jež jsou v ní zakotveny,
- (ii) navrhopvat Výboru ministrů Rady Evropy opatření směřující k realizaci ustanovení této Úmluvy (revidované), včetně mnohostranných aktivit, revize nebo její novelizace a informování veřejnosti o jejím účelu,
- (iii) předkládat Výboru ministrů Rady Evropy doporučení ve věci výzev státům, které nejsou členy Rady Evropy, aby k této Úmluvě (revidované) přistoupily.

Závěrečná ustanovení

Článek 14

1. Tato Úmluva (revidovaná) bude otevřená pro podpis členskými státy Rady Evropy a dalšími státy, jež jsou stranami Evropské kulturní úmluvy. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Listiny stvrzující ratifikaci, přijetí nebo schválení je třeba uložit u generálního tajemníka Rady Evropy.

2. Žádný stát, jenž je stranou Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy, podepsané v Londýně dne 6. května 1969, nesmí předložit listiny stvrzující ratifikaci, přijetí nebo schválení, pokud již tuto zmíněnou úmluvu dříve nevypověděl nebo pokud ji zároveň nevyprovídá.

3. Tato Úmluva (revidovaná) vstoupí v platnost po šesti měsících od data, kdy čtyři státy, včetně alespoň tří členských států Rady Evropy, vyjádří svůj souhlas s tím, že budou Úmluvou (revidovanou) vázány v souladu s ustanoveními předcházejících odstavců.

4. Kdykoli by při aplikaci předcházejících dvou odstavců nevstoupilo vypovězení úmluvy z 6. května 1969 v platnost současně s nabytím účinnosti této Úmluvy (revidované), může smluvní stát při uložení své listiny stvrzující ratifikaci, přijetí nebo schválení prohlásit, že bude i nadále uplatňovat úmluvu z 6. května 1969, dokud tato Úmluva (revidovaná) nevstoupí v platnost.

5. V případě každého signatářského státu, který následně vyjádří svůj souhlas být Úmluvou (revidovanou) vázán, vstoupí tato v platnost šest měsíců od data uložení listiny stvrzující ratifikaci, přijetí nebo schválení.

Článek 15

1. Poté, co tato Úmluva (revidovaná) vstoupí v platnost, může Výbor ministrů Rady Evropy vyzvat kterýkoli další stát, jenž není členem Rady Evropy a Evropského hospodářského společenství, aby k ní přistoupil rozhodnutím přijatým většinou stanovenou v Článku 20 písm. d) Statutu Rady Evropy a jednohlasným rozhodnutím zástupců smluvních států, které mají právo být ve Výboru ministrů.

2. Pro jakýkoli další přistupující stát nebo pro Evropské hospodářské společenství, pokud by přistoupilo, vstoupí tato Úmluva (revidovaná) v platnost po šesti měsících od data uložení listiny stvrzující přistoupení u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 16

1. Kterýkoli stát může při podpisu nebo při ukládání své listiny stvrzující ratifikaci, přijetí, souhlas nebo přistoupení specifikovat území, pro něž bude tato Úmluva (revidovaná) platit.

2. Kterýkoli stát může kdykoli později prohlášením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit platnost této Úmluvy (revidované) na jakékoli další území specifikované v prohlášení. V případě takového území vstoupí Úmluva (revidovaná) v platnost šest měsíců od data přijetí takového prohlášení generálním tajemníkem.

3. Jakékoli prohlášení učiněné podle ustanovení předcházejících dvou odstavců může být zrušeno pro kterékoli území definované v takovém prohlášení oznámením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy. Zrušení vstoupí v platnost po šesti měsících od data přijetí takového oznámení generálním tajemníkem.

Článek 17

1. Kterákoli Strana může kdykoli vypovědět tuto Úmluvu (revidovanou) prostřednictvím oznámení adresovaného generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.

2. Takové vypovězení vstoupí v platnost po šesti měsících od data přijetí tohoto oznámení generálním tajemníkem.

Článek 18

Generální tajemník Rady Evropy uvědomí členské státy Rady Evropy, další státy, které jsou stranami Evropské kulturní úmluvy, a kterýkoli stát Evropského hospodářského společenství, který přistoupil nebo byl vyzván k přistoupení k této Úmluvě (revidované), o:

- (i) každém podpisu,
- (ii) uložení jakékoli listiny stvrzující ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení,
- (iii) jakémkoli datu vstupu této Úmluvy (revidované) v platnost v souladu s Články 14, 15 a 16,
- (iv) jakémkoli dalším aktu, oznámení či sdělení týkajících se této Úmluvy (revidované).

Na důkaz toho podepsali níže podepsaní, k tomu řádně oprávněni, tuto Úmluvu (revidovanou).

Dáno ve Vallettě dne 16. ledna 1992 v jazyce anglickém a francouzském s tím, že obě verze mají stejnou platnost, v jediném exempláři, jenž bude uložen v archivech Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy předá ověřené kopie každému členskému státu Rady Evropy, ostatním státům, jež jsou stranami Evropské kulturní úmluvy, a kterémukoli nečlenskému státu nebo Evropskému hospodářskému společenství, které byly vyzvány, aby k této Úmluvě (revidované) přistoupily.